

Nr 69.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående åtgärder till utveckling av ofullständiga jordbruk; given Stockholms slott den 26 januari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edwin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 januari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

I skrivelse den 23 maj 1930, nr 276, anhöll riksdagen, bland annat, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning angående de ytterligare åtgärder, som kunde anses ägnade att främja utökandet av ofullständiga jordbruk. Verkställandet av denna utredning har uppdragits åt sociala jordutredningen, som den 27 oktober 1933 avgivit betänkande med förslag till åtgärder för att främja komplettering av ofullständiga jordbruk (st. off. utr. 1933: 33). I betänkandet hava i angivna syfte föreslagits vissa ändringar i gällande författningar rörande den statsunderstödda egnaheemsverksamheten, varjämte gjorts vissa allmänna uttalanden i avseende å rikligare anslag för hithörande ändamål. Över betänkandet har infordrat utlåtande den 10 januari 1934 avgivits av statens egnaheemsstyrelse, som därvid tillika överlämnat yttranden av hushållningssällskapens egnaheemsnämnder och vissa arbetarsmåbrukslåneförmedlare.

I skrivelse den 7 mars 1933, nr 82, anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t ville låta föranstalta om utredning, huruvida och i vad mån från anslaget till nyodling, betesförbättring och stenröjning å ofullständiga jordbruk bidrag kunde utgå jämväl för jordförbättring genom påförande av mineraljord å myrjord (jordkörning). Efter anbefallning den 7 april 1933 har lantbruksstyrelsen den 3 januari 1934 inkommit med utredning i denna fråga och därvid överlämnat från föreståndaren för centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet jordbruksavdelning professorn G. Sundelin och svenska mosskulturföreningens föreståndare professorn H. Osvald införskaffade yttranden. Den 10 januari 1934 har statens egnahemsstyrelse avgivit infordrat utlåtande i ämnet.

Sociala jordutredningens förslag i fråga om den statsunderstödda egnahemsverksamheten, i vad den avser komplettering av ofullständiga jordbruk.

Gällande bestämmelser om den statsunderstödda egnahemsverksamheten återfinnas huvudsakligen i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 217) angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten (ändrad genom kungörelsen nr 169/1933)¹ samt i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 218) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnahemslåne- och premielåneverksamheten (ändrad genom kungörelserna nr 249/1932 och 170/1933). Enligt dessa författningar gäller, bland annat, följande.

Den statsunderstödda egnahemsverksamheten utövas, under överinseende av statens egnahemsstyrelse, av hushållningssällskap, kommuner, aktiebolag och föreningar (låneförmedlare).

Hushållningssällskaps egnahemsverksamhet utövas genom av sällskapet inrättad egnahemsnämnd. Hushållningssällskaps egnahemsnämnd skall utse egnahemsombud, i regel ett ombud för varje kommun inom sällskapets område, med uppgift att biträda nämnden och verka för egnahemsverksamhetens ändamålsenliga bedrivande och utveckling inom ombudets distrikt. En var kommun äger att välja två representanter, företrädande huvudsakligen den ene de jord- och lånesökandes krets och den andre de jordägandes, att jämte egnahemsombudet bilda kommunens egnahemskommitté med uppgift att, under egnahemsombudets ordförandeskap, biträda egnahemsnämnden och verka för egnahemsverksamhetens ändamålsenliga bedrivande och utveckling inom kommunen.

Låneförmedlare kan tilldelas egnahemsstatslån och premielåneanslag.

Egnahemsstatslån är avsett att av låneförmedlare användas för utlämnande av jordbrukslån (egnahemslån för jordbrukslägenheter) och bostadslån (egnahemslån för bostadslägenheter). Såsom en särskild form av jordbrukslån äro att betrakta tilläggs-lån, som utlämnas för utvidgning eller förbättring av jordbrukslägenhet, som sökanden redan innehar, till ett mera bärkraftigt jordbruk, så ock för bostadslägenhets omläggning till jordbrukslägenhet. Tilläggs-lån må beviljas under förutsättning, bland annat, att låntagaren innehar antingen ett

¹ Se ock propositionen 1934: 42.

jordbruk eller annan mindre lägenhet av den art, att han huvudsakligen på grund av jordbrukets eller lägenhetens ringa areal icke av jordbruk kan erhålla erforderlig utkomst, eller ett jordbruk, vars åbyggnad är i behov av om- eller tillbyggnad, samt att han åsyftar att utvidga eller förbättra lägenheten till större bärkraft i jordbrukshänseende antingen genom förvärv och tillgodogörande av lämplig jord, avsedd att tilläggas lägenheten (tillskotts jord), eller genom företagande av erforderlig ny-, om- eller tillbyggnad å lägenheten. För erhållande av tilläggsån förutsättes icke, att sökanden tidigare erhållit annat egnahemsån.

Premielåneanslag är avsett att av låneförmedlare, som beviljas egnahemsstatsån för utlåmnande av jordbruksån, användas för utlåmnande av premielån till egnahemslåntagare för nyodlings- och nybyggnadsarbeten å jordbrukslägenheter. Premielån må icke beviljas annan egnahemslåntagare än den, som åsyftar att genom nyodling och nybyggnad bilda ett helt och hållet nytt jordbruk eller att genom mera väsentligt nyodlings-, byggnads- eller grundförbättringsarbete i avsevärd mån förbättra eller utvidga den med jordbrukslånet förvärvade eller med tilläggslånet utvidgade lägenheten och som för sådant ändamål är i behov av understöd. Å premielån erlägges ej ränta. Utbekommet premielån anses guld, då låneförmedlaren finner arbetena vara inom föreskriven tid vederbörligen utförda.

Jordbruksån och bostadsån samt tilläggsån utgå ur egnahemslånefonden. I sammanhang med anvisande av erforderliga kapitalökningensanslag för nämnda fond fastställer riksdagen utlåningsbeloppet för varje kalenderår samt bestämmer fördelningen av detta belopp på egnahemsån för jordbrukslägenheter och på egnahemsån för bostadslägenheter, med rätt dock för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle därtill giva anledning och i den mån så utan förfång för lånerörelsen för jordbruksändamål kan ske, för bostadslägenheter taga i anspråk större belopp än det härför bestämda. För jordbruksån och bostadsån gälla olika ränte- och återbetalningsvillkor. Huru stor del av det för jordbrukslägenheter bestämda beloppet, som må utgå till tilläggsån, är icke på förhand bestämt. För tilläggsånen gälla samma ränte- och återbetalningsvillkor som för jordbruksånen i övrigt. Premielånen utlämnas från av riksdagen under nionde huvudtiteln anvisat anslag för utlåmnande av premielån till egnahemslåntagare för nyodlings- och nybyggnadsarbeten.

För utlåmnande av arbetarsmåbruksån (kungörelsen nr 331/1933) finnas inom åtskilliga kommuner i de delar av landet, där denna verksamhet bedrivs, inrättade arbetarsmåbruksnämnder. Där ifrågavarande verksamhet är av mindre omfattning, handhaves den i stället av kommunalnämnden. Arbetarsmåbruksnämnden skall bestå av tre av kommunalfullmäktige eller, där kommunalfullmäktige ej finnas, av kommunalstämma utsedda ledamöter, jämte lika antal suppleanter. Till ledamöter och suppleanter böra utses för uppdraget lämpliga och sakkunniga personer inom kommunen, företrädande de lånesökandes och den jordbrukande befolkningens intressen ävensom kommunala synpunkter. Där-

jämte bör tillses, att någon av ledamöterna är förtrogen med den statsunderstödda egnahemsverksamheten. Erinras må, att Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition, utgifter för kapitalökning, bil. 7, punkten 24, föreslagit utsträckning av arbetarsmåbruksverksamheten till att omfatta hela landet.

Sociala jordutredningen har i sitt betänkande lämnat en redogörelse för den efterfrågan, som under de senaste åren förekommit beträffande tilläggs lån och premielån. Ur denna redogörelse må följande meddelas.

Tilläggs lån åren 1929—1932.

Å r	Tilläggs lån för förvärv av tillskotts jord				Tilläggs lån för ny-, om- eller tillbyggnad		
	Antal lägenheter				Lånebelopp kr.	Antal lägenheter	Lånebelopp kr.
	Belånade med jordbrukslån	Belånade med bostadslån	Ej belånade med egnahemslån	Summa			
1929	78	4	11	93	204,900	—	—
1930	94	1	13	108	326,150	—	—
1931	89	1	21	111	288,985	—	—
1932	105	6	14	125	258,900	93	94,325

Sökta och beviljade premielån åren 1930—1933.

Å r	Sammanlagda lånebelopp, som sökts av egnahemsnämnderna kr.	Sammanlagda belopp, som tilldelats egnahemsnämnderna kr.
1930	1,124,300	879,000
1931	1,156,700	900,000
1932	1,372,400	900,000
1933	1,334,500	750,000

Användningen av premielån åren 1923—1932.

Ä n d a m å l	Antal premielån	Premielånebelopp kr.
Nybyggnad av bostadshus ¹	4,847	1,805,693.—
Nybyggnad eller större ombyggnad av uthus	9,776	3,351,050.50
Gödselvärd	4,976	571,300.—
Nyodling	3,418	1,007,195.—
Andra ändamål	658	167,202.50

¹ Från och med den 1 juli 1932 jämväl större ombyggnad av bostadshus.

Sociala jordutredningen har vidare anfört huvudsakligen följande.

I vårt land funnes enligt senaste statistik, som avsåge år 1927, ungefär 120,000 jordbrukslägenheter, där åkerarealen icke överstege 2 hektar, ungefär 117,000 lägenheter, där arealen odlad jord växlade mellan 2 och 5 hektar, samt ungefär 94,000 lägenheter med en åkerareal mellan 5 och 10 hektar. Givetvis kunde icke alla dessa lägenheter rubriceras såsom ofullständiga jordbruk. Man kunde emellertid utgå från, att dylika jordbruk i vårt land funnes i avsevärd omfattning.

Strävandena att befrämja de ofullständiga jordbrukens utveckling till verklig bärkraft borde på allt sätt understödjas. Såsom 1925 års kolonisationssakkunniga erinrat vore det ekonomiska utbytet av de alltför små jordbruken i många fall mindre tillfredsställande i förräntningshänseende. Åtskilliga av de olägenheter, som kunde vara förenade med alltför små jordbruk, bortföle vid något större och mera bärkraftiga jordbruk; bättre proportion erhöles mellan byggnadskapitalet och jordvärdet, dragarfrågan kunde ordnas på ett ekonomiskt lämpligare sätt och jordbruksredskapen kunde bättre utnyttjas.

Staten hade gjort avsevärda uppoffringar för främjandet av tilläggskolonisationen. Komplettering av ofullständiga jordbruk genom tilläggskolonisation hade dock dittills ägt rum i mycket ringa omfattning. Vad anginge de ofullständiga jordbruk, som utgjordes av med egnahems-lån icke belånade lägenheter och som torde bilda flertalet av sådana jordbruk, hade under de fyra åren 1929—1932, för vilka statistik föreläge, tillläggs-lån för förvärv av tillskottsjord förekommit i tillhoppa allenast 59 fall eller i medeltal omkring 15 fall om året. Något talrikare vore de fall, tillhoppa 390, då komplettering under dessa år ägt rum i fråga om egnahemsbelånade lägenheter.

Orsaken till att tilläggskolonisation icke förekommit i större utsträckning kunde icke med bestämdhet angivas. Med all sannolikhet hade den nuvarande jordbrukskrisen föranlett en viss återhållsamhet hos de små jordbrukarna i fråga om utvidgning av deras jordbruk genom tillköp av jord. Bristen på kontanta medel att gälda den del av köpeskillingen, för vilken lån icke kunde erhållas, hade naturligen också verkat hämmande. En bidragande orsak hade emellertid säkerligen varit okunnighet hos småbrukarna om de möjligheter, som föreläge för dem att erhålla lån. En viss svaghet i den lokala organisationen syntes även hava inverkat.

Av ej mindre vikt än komplettering av en ofullständig fastighet genom tillköp av jord vore den verksamhet, som gäve lägenheten större avkastningsförmåga genom nyodling, förbättring av åkerjord och andra ägoslag samt av nödiga byggnader. Beträffande premielåneanslaget samt anslaget för nyodling, betesförbättring och stenröjning hade också en avsevärd efterfrågan ägt rum. Såväl premielånen som anslagen till nyodling m. m. kunde användas icke blott vid sådan komplettering, som av-

såge att på ett mera effektivt sätt utnyttja redan innehavd jord, utan även vid tilläggskolonisation. För sistnämnda ändamål syntes emellertid länen och anslagen hava använts endast i mindre omfattning.

Då det gällde att undersöka vilka möjligheter, som föreläge för att stimulera kompletteringsverksamheten, syntes det sociala jordutredningen i främsta rummet böra ifrågakomma att stärka den organisation, som ute i bygderna handhade sådan verksamhet. Enligt nu gällande bestämmelser skulle egnahemsombuden och egnahemskommittéerna under egnahemsnämnderna verka för att egnahemsrörelsen ändamålsenligt bedrevs och utvecklades. Härav följde skyldighet att jämväl handhava verksamheten för komplettering av ofullständiga jordbruk. Vad särskilt egnahemsombuden anginge hade dessa av naturliga skäl sitt huvudsakliga intresse riktat på verksamheten för nybildning av jordbruks-egnahem och bostadsegnahem samt komplettering av ofullständiga egnahemslägenheter. Intresse för komplettering av de lägenheter, som icke vore bildade med egnahemslån, kunde endast påräknas i andra hand. Tilläggskolonisation hade också under de senaste fyra åren förekommit i vida mindre omfattning beträffande lägenheter, som icke tidigare varit egnahemsbelånade, än vid egnahemsbelånade lägenheter. Enligt sociala jordutredningens mening skulle kompletteringsverksamheten säkerligen i flera delar av vårt land främjas, om verksamheten komme att handhavas ute i bygderna av de kommunala organ, som skulle verka för arbetarsmåbruksrörelsen. Av dessa organ — arbetarsmåbruksnämnder och kommunalnämnder — syntes med största sannolikhet kunna påräknas ett levande intresse även för kompletteringsverksamheten både i fråga om egnahemsbelånade och icke-egnahemsbelånade lägenheter. Kompletteringsverksamheten måste i själva verket anses vara icke blott ett statligt utan även ett kommunalt spörsmål av stor betydelse. Endast i de fall, där egnahemskommitté inrättats, borde verksamheten handhavas av denna.

I författningstexten borde enligt sociala jordutredningens mening ut-sägas, att egnahemsombuden, egnahemskommittéerna, arbetarsmåbruksnämnderna och kommunalnämnderna skulle vid handhavandet av egnahemsrörelsen tillhandagå den jord- och länesökande allmänheten med råd och upplysningar, lämna erforderligt biträde vid uppsättande av ansökningar och andra skrifter ävensom medverka vid förhandlingar om inköp av jord med mera dylikt.

Sociala jordutredningen ville härjämte i detta sammanhang föreslå en bestämmelse av innebörd, att, därest vid den verksamhet, som utövades av nämnda organ för egnahemsrörelsen i orterna, i något fall funnes, att behov föreläge att komplettera ofullständigt jordbruk men att lämplig jord icke kunde erhållas på skäligen villkor, det organ, som gjort denna erfarenhet, borde insända meddelande därom till egnahemsnämnden, vilken borde hava skyldighet att överlämna detsamma jämte eget yttrande till statens

egnahemsstyrelse. Med denna åtgärd avsåge sociala jordutredningen att för framtiden åstadkomma ett säkrare underlag för bedömandet av frågan, huruvida en sådan åtgärd, som expropriationslagstiftning behöfde tillgripas för att skapa förutsättningarna för kompletteringsverksamheten.

Enligt sociala jordutredningens mening borde vidare egnahemslånen för komplettering av ofullständiga jordbruk särskiljas från de egentliga jordbrukslånen och sålunda ett särskilt årsutlåningsbelopp bestämmas för tilläggsån. Dessa senare lån borde också lämpligen benämnas kompletteringsån. Genom särskiljandet på angivna sätt av ifrågavarande lån skulle skapas större reda och överskådlighet beträffande lånerörelsen. Årsutlåningsbeloppet för kompletteringsverksamheten syntes förslagsvis kunna till en början beräknas till 500,000 kronor. Kungl. Maj:t borde emellertid tillförsäkras rätt att, därest förhållandena skulle därtill giva anledning, utöver det belopp, som anvisades för kompletteringsverksamhet, taga i anspråk ytterligare medel ur det för jordbruksån anvisade årsutlåningsbeloppet, i den mån så kunde ske utan förfång för lånerörelsen för jordbruksändamål.

Sociala jordutredningen hade öfvervägt lämpligheten att föreskriva lägre ränta och fördelaktigare återbetalningsvillkor för kompletteringsån än för jordbruksån för att såmedelst ytterligare stimulera kompletteringsverksamheten men hade ansett sig icke böra under nuvarande statsfinansiella läge ifrågasätta sådana åtgärder. För kompletteringsån borde alltså enligt sociala jordutredningens mening i fråga om ränta och amortering tillämpas samma bestämmelser, som gällde om jordbruksån.

I fråga om premielånen syntes det sociala jordutredningen icke föreliggande anledning att nu föreslå ändrade grunder. Då emellertid med all sannolikhet en ökad efterfrågan å tillskotts jord komme att föranleda större behov av premielån än vad för närvarande vore fallet, ville sociala jordutredningen ifrågasätta, huruvida premielåneanslaget ej borde åtminstone för de närmaste åren höjas.

Ledamöterna av jordutredningen *H. Molander* och *H. Sten* hava i ett vid betänkandet fogat särskilt yttrande uttalat, att ett expropriationsförfarande syntes böra anordnas för anskaffande av för kompletteringsverksamheten behöfelig och lämplig jord.

I de av statens egnahemsstyrelse från *egnahemsnämnderna* införskaffade yttrandena hava från flera håll anmärkningar riktats mot förslagen att för den lokala kompletteringsverksamheten anlita de organ, som handhade arbetarsmåbruksrörelsen, och att bestämma ett särskilt utlåningsbelopp för denna verksamhet.

I sistnämnda hänseende har framförts följande erinringar. Förslaget i fråga saknade positivt värde. Redan nu redovisades tilläggsån särskilt i årsredogörelserna över egnahemsverksamheten och kunde således utan svårighet statistiskt bearbetas ytterligare, i den mån så erfordrades. Förslaget syntes olämpligt, ity att det skulle föranleda onödigt arbete för

såväl låneförmedlare som egnahemsstyrelsen, statskontoret och Kungl. Maj:t samt dessutom inskränka låneförmedlarnas nuvarande rörelsefrihet vid användningen av jordbrukslånemedel, en omständighet som ingalunda saknade betydelse med hänsyn till svårigheten att på förhand beräkna lånebehovet för det ena och det andra ändamålet. Enär dessutom ingen skiljaktighet ifråga om förräntning och amortering föreläge beträffande tillägglånen och jordbrukslånen och näppeligen komme att ens för framtiden ifrågasättas, har den föreslagna uppdelningen av årsutlåningsbeloppen bestämt avstyrkts.

Statens egnahemsstyrelse har anfört huvudsakligen följande.

Förslaget att uppdraga handhavandet ute i bygderna av verksamheten för komplettering av ofullständiga jordbruk åt de kommunala organen för den statsunderstödda arbetarsmåbruksverksamheten syntes egnahemsstyrelsen vara mindre lämpligt. Ett önskemål vore emellertid, att kommunerna i allmänhet tillsatte egnahemskommittéer. Möjligheten att vinna en dylik förstärkning av egnahemsorganisationen kunde tillvaratagas genom hänvändelse till kommunerna att välja kommittéerade.

Emot förslaget att i författningstexten utsäga, att ortsorganen borde vid handhavande av egnahemsrörelsen vara vederbörande lägenhetsägare på allt sätt behjälpliga, hade egnahemsstyrelsen icke någon annan erinran än att föreskrifter härom liksom hittills kunde meddelas genom instruktioner och arbetsordningar, därvid uppmaning tillika kunde lämnas till bedrivande av upplysningsverksamhet rörande ifrågakommande hjälpformer. Samma uppfattning ville egnahemsstyrelsen uttala ifråga om den föreslagna anordningen för vinnande av ett säkrare underlag för bedömande av frågan om behovet av en expropriationslagstiftning för underlåtande av åtkomsten av tillskottsjord.

Det föreslagna avskiljandet från egnahemslånefondens årsutlåningsbelopp av ett särskilt belopp för utlämnande av tillägglån ingåve egnahemsstyrelsen starka betänkligheter. Stora svårigheter komme att möta mot en dylik uppdelning på förhand. Egnahemsstyrelsen kunde ej heller finna någon fördel vara vunnin genom ett särskiljande i riksdagens beslut jämväl av årsutlåningsbeloppet för tillägglån. Ej heller i övrigt kunde styrelsen tillstyrka de föreslagna ändringarna i egnahemsförfattningarna.

Den av sociala jordutredningen ifrågasatta utvidgningen av den statshjälp, som lämnades i form av premielån, förordades av egnahemsstyrelsen med hänsyn till att anslaget härför städse varit otillräckligt.

*Departements-
chefen.*

Den av sociala jordutredningen verkställda utredningen visar, att de av statsmakterna träffade anordningarna för komplettering av ofullständiga jordbruk, i den mån de bestå i utlämnande av tillägglån och premielån, icke blivit i önskvärd omfattning kända och utnyttjade. Särskilt gäller detta tillägglånen, som kunna erhållas även för med egnahemslån icke belånade lägenheter men endast i ringa omfattning tagits i anspråk härför.

Sociala jordutredningens förslag, att kompletteringsverksamheten ute i bygderna skulle få handhavas även av de kommunala organ, som verka för arbetarsmåbruksrörelsen, d. v. s. arbetarsmåbruksnämnder och kommunalnämnder, synes mig ägnat att giva större effektivitet åt kompletteringsverksamheten. Några avgörande invändningar häremot, med hänsyn till den allmänna organisationen för den statsunderstödda egnahemsverksamheten, torde icke kunna göras, om såsom sociala jordutredningen även förutsatt kompletteringsverksamheten, där egnahemskommitté inrättats, förbehålles denna. Jag biträder alltså förslaget i denna del.

Emot jordutredningens förslag, att i författningstexten skulle uttryckligen utsägas, att egnahemsombuden och egnahemskommittéerna samt, i förekommande fall, arbetarsmåbruksnämnderna och kommunalnämnderna skola tillhandagå den jord- och lånesökande allmänheten med råd och upplysningar m. m., kan visserligen, såsom statens egnahemsstyrelse gjort, erinras, att föreskrifter i detta syfte i allmänhet redan meddelats i de för egnahemsorganen utfärdade instruktioner och arbetsordningar. För att giva större eftertryck åt föreskrifterna i detta hänseende torde det emellertid vara lämpligt, att dessa intagas i själva författningstexten. Även i denna del biträder jag sålunda vad jordutredningen föreslagit.

Emellertid har från åtskilliga delar av landet ofta uttalats den meningen, att tilläggskolonisationens ringa omfattning till väsentlig del berodde på svårigheterna att på frivillighetens väg erhålla lämplig jord för de små brukningsdelarnas utökning. För riktigheten av denna uppfattning gävos åtskilliga belägg i den proposition nr 236/1933, vari Kungl. Maj:t föreslog utvidgning av rätten att påkalla expropriation av mark att jämväl avse markanskaffning för tilläggskolonisation. Propositionen i fråga vann emellertid ej riksdagens bifall. Ehuru enligt min mening starka skäl alltjämt tala för behovet av rätt till dylik expropriation, synes hemställan hos Kungl. Maj:t om framläggande av berörda förslag jämväl för årets riksdag, med hänsyn till riksdagens sålunda intagna ståndpunkt, ej böra göras. Såsom sociala jordutredningen antyder, läser införskaffandet av upplysningar rörande svårigheter för anskaffande av jord för tilläggskolonisation möjligen kunna säkrare än hittills klarlägga behovet av en expropriationslagstiftning för ändamålet.

Jag ansluter mig därför till förslaget om införande av förut berörda rapportskyldighet för de lokala egnahemsorganen gentemot egnahemsnämnderna och för dessa senare gentemot egnahemsstyrelsen ifråga om yppad bristande tillgång i den fria marknaden på jord för kompletteringsändamål.

De av mig nu tillstyrkta åtgärderna torde innefatta det väsentliga i sociala jordutredningens förslag. Av mindre saklig vikt äro det ifrågasatta bestämmandet av ett särskilt anslagsbelopp för tillägglånen och den föreslagna ändrade benämningen å tillägglånen till kompletteringslån. I

anslutning till vad egnahemsstyrelsen anfört finner jag vad sålunda föreslagits åtminstone för närvarande icke böra föranleda några åtgärder.

För genomförande av de av mig tillstyrkta förslagen har, i anslutning till vad sociala jordutredningen härutinnan föreslagit, upprättats ett såsom bilaga till detta protokoll fogat förslag om ändring av §§ 9 och 10 kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 217). Detta förslag, som torde böra föreläggas riksdagen för godkännande, innebär *dels* sammanslagning av nuvarande §§ 9 och 10 till en paragraf, benämnd § 9, vari gamla § 9 upptages som mom. 1 och gamla § 10 upptages som mom. 2, samt införande i den nya § 9 av ett nytt mom. 3, *dels* införande av en ny § 10, *dels ock* ändring av rubriken till §§ 9 och 10. De ändrade bestämmelserna torde böra träda i kraft å dag, som Kungl. Maj:t bestämmer. Såsom en följd av berörda ändring i kungörelsen nr 217/1928 torde viss omformulering erfordras av § 6 kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 219) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda jordförmedlings- och jordanskaffningsverksamheten, i vilket hänseende det lär ankomma å Kungl. Maj:t att fatta beslut.

Slutligen förutsätter jag, att egnahemsstyrelsen och egnahemsnämnderna genom upplysningsverksamhet verka för utbredande av kännedom om ifrågavarande åtgärder för utökandet av ofullständiga jordbruk.

Förslag om utlämnande av statsbidrag för jordförbättring å ofullständiga jordbruk genom påförande av mineraljord på myrjord.

I förenämnda riksdagsskrivelse nr 82/1933 har, på sätt redan angivits, ifrågasatts, att från anslaget till nyodling, betesförbättring och stenröjning å ofullständiga jordbruk även skulle utlämnas bidrag till jordförbättring genom påförande av mineraljord å myrjord (jordkörning).

Innan jag ingår på den med anledning av riksdagens skrivelse verkställda utredningen, torde jag få redogöra för i ämnet gällande bestämmelser. Dessa återfinnas i kungörelsen den 20 maj 1927 (nr 206) angående statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk (ändrad genom kungörelserna nr 326/1930, 58/1931 och 124/1933) samt innehålla i huvudsak följande.

I syfte att åstadkomma förbättring och ändamålsenlig utveckling av sådana ofullständiga jordbruk, som på grund av ringa areal åker eller kultiverad betesmark eller på grund därav, att den odlade marken är starkt stenbunden, icke giva brukaren erforderlig utkomst av jordbruket, må statsbidrag, i den mån tillgängligt anslag det medgiver, utlämnas för uppodling till åker av därför lämplig odlingsbar jord (nyodlingsbidrag), för stenröjning å odlad jord (stenröjningsbidrag) eller för rationell beteskultur å icke odlad jord (betesförbättringsbidrag), allt under förutsättning, bland annat, att jordbrukets areal åker, inberäknat i förekommande fall den areal, för vars uppodling till åker statsbidrag ifrågasättes, icke överstiger tio hektar samt att jordbruket icke brukas gemensamt med annat jordbruk av den storlek, att de gemensamt brukade jordbrukens tillhopatagna areal av sådan jord, som nyss nämnts, överstiger tio hektar.

Statsbidrag beviljas den, som brukar fastigheten, evad han är dess ägare eller ej, och, i sistnämnda fall, oberoende av brukningstidens längd.

Bland dem, som må kunna ifrågakomma till erhållande av statsbidrag, bör företräde givas den, som för sin bärgning är mest i behov av vidgad areal åker eller kultiverad betesmark eller, då fråga är om stenröjningsbidrag, av åkers befriande från sten, så ock den, som på grund av svag ekonomi eller av andra orsaker har större svårigheter att upptaga lån ur nyodlingsfonderna och med hänsyn härtill eller av andra anledningar är i mera trängande behov av statsbidrag för ändamålet.

Nyodlingsbidrag må kunna uppgå till högst hälften av den beräknade kostnaden, dock icke till mer än 250 kronor för hektar av den jord, som är avsedd att nyodlas. Vid kostnadsberäkningen upptages kostnaden såväl för själva odlingsarbetet som ock för sådan erforderlig dikning, vartill statsbidrag under form av lån eller anslag förut icke utgått.

Stenröjningsbidrag må kunna uppgå till högst hälften av den beräknade kostnaden, dock icke till mer än 250 kronor för hektar av den areal, som är avsedd att röjas. I kostnad, som nu sagts, inräknas kostnad för brytning och bortförande av sten ävensom, i förekommande fall, för inköp av sprängämne och för borrhning.

Betesförbättringsbidrag må kunna uppgå till högst hälften av den beräknade kostnaden, dock icke till mer än 125 kronor för hektar av den för förbättring avsedda arealen. Vid kostnadsberäkningen upptages kostnaden för sådan röjning, som sker genom upprotning av växande träd och buskar, samt för dikning, planering, kalkning och grundgödsling av betesmarken ävensom fröanskaffning och stängseluppsättning, i den mån nämnda åtgärder erfordras för ändamålet och lån eller bidrag av statsmedel icke på annat sätt utgå till täckande av dylik kostnad.

Nyodlings-, stenröjnings- och betesförbättringsbidrag må icke på en gång tilldelas en och samma person med högre belopp än tillhopa 500 kronor. Utan hinder av att bidrag redan åtnjutits för viss fastighet, må fastighetens brukare dock kunna ånyo beviljas bidrag, för så vitt i samband med tidigare bidrag för fastigheten föreskriven nyodling, stenröjning eller betesförbättring blivit, i vad på honom beror, utförd samt förut berörda förutsättningar för bidrags erhållande fortfarande äro för handen.

Bidragsverksamheten handhaves av hushållningssällskapen under kontroll av lantbruksstyrelsen.

Lantbruksstyrelsen har först hänvisat till de av styrelsen införskaffade yttrandena.

Professorn G. Sundelin har erinrat, att man sedan lång tid tillbaka sökt åstadkomma jordförbättring genom påförande av mineraljord å myrjord. Utförda försök hade visat, att en dylik åtgärd under vissa betingelser vore ägnad att åstadkomma betydande skördeökningar. I nuvarande situation kunde det emellertid betvivlas, om en så stor arbetskostnad, som den en lerslagning medförde, kunde vara ekonomiskt försvarlig, övre Norrland möjligen undantaget. Det syntes därför riktigare, att ifrågavarande statsbidrag komme till användning i sådana fall, där en lerslagning ej finge anses som en nödvändig förutsättning för företaget.

Professorn H. Osvald har anfört följande:

Om jordförbättringens värde torde det icke råda mera än en mening. De flesta torvjordar vore nämligen i sitt naturliga tillstånd lösa och hade en låg volymvikt. Kulturväxterna finge därför endast ett svagt fäste i

torvjorden. Uttorkningen i ytlagret kunde ofta bliva besvärande, även om jorden vore relativt fuktig på djupare nivåer. Värmeutstrålningen från ytlagret bleve också på den lösa och torra ytjorden högst avsevärd, vilket gjorde, att kulturväxterna lätt utsattes för köldskador.

Dessa bristfälligheter hos torvjorden kunde till mycket väsentlig del upphävas genom påförande av mineraljord, grus, sand eller lera. En dylik jordförbättring med 200—500 kubikmeter per hektar åstadkomme lämpligare fuktighetsförhållanden i torvjorden samt gjorde jorden varmare och fastare, vilket allt medförde en väsentlig ökning av skörden. Fleråriga försök i södra Sverige, bland annat på mosskulturforeningens försöksgård Flahult, hade visat, att en dylik jordförbättring höjde avkastningen från vallarna med 700—1,200 kilogram hö per hektar och år. I andra grödor erhöles skördeökningar av motsvarande storlek. Erfarenheterna från ett flertal av föreningen utlagda mönsterbetesvallar gäve också vid handen, att kreaturen hellre och hårdare avbetade de delar av betesvallen, som erhållit jordförbättringsmedel, samt att mjölkavkastningen bleve högre per djur och dag, då djuren vistas å dylikt bete, än då de finge gå på icke jordförbättrad betesvall. Bland nyare av föreningen utförda försök kunde nämnas ett försök, som utförts vid Hasta i Götlanda i Örebro län på en medelmåttigt humifierad starrtorv. Här hade i genomsnitt under en 6-årsperiod erhållits en skördeökning av 1,000 kilogram hö per hektar och år efter en sandning med 200 kubikmeter per hektar. Vid försöksgården Gisselås hade under åren 1925—1929 utförts ett försök med olika stark sandning av myrjorden, i vilket bland annat 200 kubikmeter sand per hektar hade åstadkommit en skördeökning av i runt tal 800 kilogram hö per hektar och år.

Kostnaderna för jordförbättringen hade av mosskulturforeningen fastställts både vid försök på de egna försöksgårdarna och vid ett stort antal demonstrationsförsök i olika delar av landet. Kostnaderna för gruskörningen hade i genomsnitt för 20 olika försöksfält i södra Sverige uppgått till omkring 275 kronor per hektar, då den tillförda mineraljorden utgjort 350 kubikmeter per hektar, eller icke fullt 80 öre per kubikmeter. Kostnaderna kunde naturligtvis växla rätt avsevärt beronde på mineraljordens beskaffenhet och dess läge i förhållande till den torvmark, som skulle förbättras. En viktig faktor utgjorde också arbetarnas större eller mindre vana vid dylika arbeten. Vid de nämnda försöken vid Hasta och Gisselås hade kostnaden för jordförbättringen beräknats till ungefär 1 krona per kubikmeter. Om man utginge från denna siffra, visade det sig, att jordförbättringen bleve till fullo betald och förräntad redan efter 5 till 7 år, även när man endast räknade med skördeökningens mängd och värderade höet till 4 öre per kilogram. Jordförbättringen hade emellertid ett bestående värde, och de skördeökningar, som erhöles under efterföljande år, kunde följaktligen betraktas såsom ren vinst. Härtill vore ytterligare att lägga sådana fördelar som förbättrad kvalitét hos de skördade produkterna och minskade kostnader för jordens brukning m. m.

I de södra delarna av vårt land hade särskilt under de senaste 10 à 20 åren nyodling i stor utsträckning ägt rum på de i sig själva lätta och näringsfattiga mossjordarna. Men jordbrukarna hade icke alltid haft möjlighet att företaga en jordförbättring av dessa marker. Många mossodlingar skulle därför vara i behov av jordkörning, och i flertalet fall skulle en dylik åtgärd vara synnerligen väl motiverad ur ekonomisk synpunkt. Även för mellersta Sverige, där dock torvjordarna i genomsnitt kunde sägas

vara av en något bättre kvalité, skulle en dylik åtgärd hava sin stora betydelse. Det torde i de flesta fall vara kostnadsskäl, som förhindrade en mera allmän tillämpning av jordförbättringsmetoden på torvmarkerna i mellersta Sverige. Särskilt kunde torvmarkerna inom Värmland och Dalarna sägas vara i behov av jordkörning. Även i Norrland hade jordförbättringen, såsom av försöken från Gisselås framginge, sin stora betydelse. De vid Gisselås erhållna resultaten hade bekräftats av ett stort antal av mosskulturföreningen utförda försök på andra håll i Norrland. Dessa försök hade också visat, att jordkörningen i viss mån kunde ersätta kalkningen, som på många håll i Norrland försvårades av de stora avstånden från kalkbrott och därav betingade höga fraktkostnader. Genom att torvjordarna bleve varmare, syntes också kväveförrådet i de norrländska torvjordarna bliva mera lättillgängligt efter jordkörning. Likväl hade jordkörningen i många fall fått anstå på de nyodlade torvmarkerna i Norrland. Särskilt de småbrukare, som saknade häst, hade haft svårt att jordköra sina odlingar, då utgifterna för lejd dragkraft ställt sig för dyra.

Statsbidrag till jordförbättring av myrodlingarna hade därför en stor uppgift att fylla, och på många håll skulle dylika bidrag komma att medföra ett bättre resultat av de förut vid odlingsarbetet nedlagda kostnaderna. Genom ett lämpligt avvägt statsbidrag för jordkörning av myrjorden skulle helt visst på många platser betesanläggningarna komma att ske på lämpliga torvmarker istället för, såsom nu ofta skedde, på starkt stenbunna moränjordar, vilka i regel bättre lämpade sig för skogsproduktion. Statsbidragen för jordkörning syntes nämligen böra utgå både för åker och betesvallar.

För att statsbidrag för här ifrågasatta arbeten skulle lämnas, borde givetvis förutsättningarna för åtgärdens lönsamhet vara förhanden. Först och främst borde sålunda krävas, att jorden vore väl avdikad, så att den ej efter jordkörningen bleve vattensjuk, och för det andra borde torvjorden ur fysikalisk och kemisk synpunkt vara sådan, att jordförbättringen åstadkomme en märkbar förbättring i båda dessa hänseenden. Anslag till jordförbättring syntes sålunda näppeligen böra utgå för jordar, som redan av naturen vore tunga och mineralrika.

Sammanfattningsvis kunde anföras, att de ifrågasatta statsbidragen för jordförbättring å myrjord kunde väntas bliva till mycket stort gagn för den med statsmedel understödda verksamheten till höjande av det mindre jordbruket.

Lantbruksstyrelsen har för egen del anfört följande. Av de sakkunnigas yttranden syntes framgå, att jordförbättring genom påförande av mineraljord, grus, sand eller lera endast under vissa förhållanden kunde anses vara ekonomiskt försvarlig och att en noggrann undersökning av förhållandena i varje särskilt fall borde utgöra en nödvändig förutsättning för ett sådant arbetes utförande. Lantbruksstyrelsen ansågo sig knappast kunna förutsätta, att de personer, som hos hushållningssällskapen skulle planlägga åtgärder av detta slag, i allmänhet besutte för sådan undersökning erforderlig sakkunskap. Den enda möjligheten att säkerställa, att ifrågavarande påföring icke skulle med bidrag av statsmedel utföras, där en sådan åtgärd vore onödig eller oekonomisk, vore därför enligt lantbruksstyrelsens förmenande, att åtgärden i varje särskilt fall föreginges av en

undersökning genom hos svenska mosskulturforeningen anställda sakkunniga på området. Då emellertid här vore fråga om åtgärder på ofullständiga jordbruk, där företagen vore av liten omfattning, syntes dock en sådan undersökning icke gärna kunna komma till stånd och skulle för övrigt enligt lantbruksstyrelsens mening för mosskulturforeningen eller den enskilde medföra större omkostnader än som stode i rimligt förhållande till företagets art. Under sådana förhållanden ansåge sig lantbruksstyrelsen icke kunna tillstyrka, att statsbidrag till förbättring av mossjord genom åtgärder av ifrågavarande slag finge utgå av förenämnda anslag.

Statens egnahemsstyrelse har anfört följande.

Någon säker statistik över den odlade arealen torvjord (moss-, kärrtorv- och myrjord) inom landet torde ej förekomma. Svenska mosskulturforeningen hade för några år sedan uppskattningsvis beräknat densamma till cirka 600,000 hektar, eller cirka 16 procent av landets hela odlade areal, men om dess förekomst å olika brukningsdelar föreläge inga uppgifter. Då torvjord förekomme företrädesvis i de kargare delarna av landet, där småbruken vore de förhärskande och där de flesta ofullständiga jordbruk förekomme, torde man emellertid kunna antaga, att torvmarker vore tillfinnandes i större utsträckning å de mindre än å de medelstora och större jordbruken. Ett betydande antal egnahemsjordbruk hade bildats med i huvudsak torvjord såsom odlad eller odlingsbar mark.

En i förhållande till arealen fastmarksåker lämpligt avvägd torvjordsareal torde å ett jordbruk, särskilt i skogsbygden, i regel få anses såsom önskvärd, då härigenom merendels ett bättre driftresultat möjliggjordes. En förutsättning härför vore dock, att torvjorden vore välbelägen, av lämplig beskaffenhet, nöjaktigt avdikad, ej för grund och ej alltför mycket utsatt för frost samt att den brukades och sköttes på ett riktigt sätt. Tillgång på odlad torvjord vore på grund av dess relativt lätta och billiga brukning av stor betydelse ej minst för småbrukare, som för sitt jordbruks skötsel i regel hade relativt svaga dragare.

Ofta vore dock den odlade torvjord, som funnes, till större eller mindre del av sådan beskaffenhet, att påföring av mineraljord vore nödvändig för att få den i sådant skick, att den med större fördel kunde brukas. En sådan åtgärd vore emellertid i regel förenad med så dryga kostnader, att en mindre bemedlad jordbrukare sällan såge sig i stånd att utan ekonomiskt bistånd genomföra denna grundförbättring. Ett lämpligt avvägt statsbidrag för ändamålet skulle enligt egnahemsstyrelsens mening utan tvivel för många jordbrukare och särskilt för småbrukare med svag ekonomi bliva av mycket stor betydelse genom det stöd, som de därigenom kunde erhålla för att få åtminstone sina för jordkörning mest behövande odlade torvmarker i ett för växtodling tillfredsställande skick. Dessa jordbrukares utkomstmöjligheter på sina jordbruk skulle säkerligen härigenom i avsevärd grad komma att upp-

hjälpas. Det borde ej heller förbises, att statsbidrag för detta ändamål vore ägnat att i sin mån även lindra arbetslösheten, samtidigt som det skulle bidra till ökad varaktig utkomst genom jordbrukens förbättring.

Huruvida och i vilka fall påföring av mineraljord på torvjord kunde vara tillräddlig och ekonomiskt försvarbar, vore beroende av flera omständigheter, såsom torvjordens beskaffenhet och djuplek, möjligheten för dess nöjaktiga avdikning, avståndet till för ändamålet lämplig mineraljord och förefintliga förutsättningar för dess transport m. m. Med den oftast mångåriga praktiska erfarenhet och härigenom vunna förmåga att bland annat bedöma olika torvjordars odlingsvärde m. m., som jordbrukskonsulenter och vandringsrättare i allmänhet torde hava, syntes det egnahemsstyrelsen vara obehövt att för erforderliga undersökningar på platsen, huruvida en jordkörning kunde vara ekonomiskt tillräddlig eller ej, eller för planläggning av en åtgärd av åsyftat slag, anlita särskilda på området utbildade personer, utan torde planläggningen och vad därmed sammanhängde med tillräcklig trygghet kunna anförtros åt hushållningssällskapens konsulenter och vandringsrättare såsom redan vore fallet beträffande liknande planers upprättande för nyodling, betesförbättring och stenröjning.

Då en statlig åtgärd att medelst bidrag i lämplig omfattning jämväl understödja ett enligt egnahemsstyrelsens mening för många jordbrukare så betydelsefullt företag som det ifrågavarande ej ens syntes behöva möta några svårigheter i dess praktiska genomförande, finge egnahemsstyrelsen för sin del tillstyrka, att ifrågasatt statsbidrag finge för ändamålet utgå.

Beträffande de villkor och grunder, efter vilka bidragen borde utgå, ville egnahemsstyrelsen göra följande uttalande:

a) Rörande villkoren:

att jordkörningen befunnes ur ekonomisk synpunkt tillräddlig, varom vederbörande förrättningsman borde avgiva utlåtande;

att sökanden vore i behov av bidrag och kunde förutsättas vara i stånd att genom bidraget genomföra företaget;

att ett företag borde omfatta minst $\frac{1}{2}$ hektar;

att torvjord, som därjämte vore i behov av torrläggning, bleve i samband med jordkörningen tillfredsställande torrlagd; samt

att i övrigt i tillämpliga delar borde gälla samma villkor som för bidrag till nyodling, betesförbättring och stenröjning.

b) Rörande bidragens storlek:

att högst halva den beräknade kostnaden för företaget, dock ej mer än 200 kronor per hektar, finge utgå; samt

att i beräknad kostnad finge inräknas kostnad för jordkörning intill 400 kubikmeter per hektar samt för påförda jordens utbredning men ej för dess nedbrukning.

Egnahemsstyrelsen har ifrågasatt, att för jordkörning finge användas visst belopp, minst 100,000 kronor, utöver vad som må beviljas till nyodling, betesförbättring och stenröjning å ofullständiga jordbruk.

Departements-
chefen.

Jag förordar egnahemsstyrelsens förslag, att från ifrågavarande anslag må från och med kalenderåret 1935 utlämnas bidrag jämväl till jordförbättring å ofullständiga jordbruk genom påförande av mineraljord på odlad eller för betesändamål kultiverad torvjord (jordkörning). För många innehavare av ofullständiga jordbruk torde ett bättre utnyttjande av deras jord genom åtgärder av angivna art vara ett angeläget önskemål. Användningen av nu avsedda anslag för detta ändamål står helt i överensstämmelse med dess syfte. Lika med egnahemsstyrelsen anser jagushållningssällskapen äga nödiga förutsättningar att genom sina tjänstemän handhava bidragsverksamheten.

Med avseende å grunderna för bidragen torde egnahemsstyrelsens förslag böra i huvudsak beaktas. Bidragen torde alltså böra uppgå till högst hälften av den beräknade kostnaden, dock ej till mer än 200 kronor för hektar av den för jordförbättring avsedda arealen.

För denna bidragsverksamhet torde för 1935 böra beräknas ett belopp av högst 100,000 kronor. Statsanslag till sagda belopp torde böra få av Kungl. Maj:t beviljas utöver det i årets statsverksproposition, under punkten 105 (stycket 1) av nionde huvudtiteln till bidrags beviljande under sagda kalenderår föreslagna beloppet av 1,200,000 kronor. Härtill bör medgivande av riksdagen inhämtas. Någon höjning av det för budgetåret 1934/1935 till uppförande å riksstaten under nionde huvudtiteln, punkten 105 (stycket 2) avsedda anslaget torde däremot icke med nödvändighet behöva ifrågakomma. Anslaget, som föreslagits hädanefter skola erhålla förslagsanslags natur, torde nämligen, med hänsyn till förefintlig reservation, komma att under första året lämna tillgång till bestridande även av de nu avsedda ytterligare bidragen. Vid bifall till vad jag tillstyrkt torde emellertid anslagets benämning böra ändras till »Nyodling, betesförbättring, stenröjning och jordkörning å ofullständiga jordbruk».

Sedan riksdagen beslutat i frågan om bidrags utlämnande för ifrågavarande ändamål, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att genom omarbetning av kungörelsen den 20 maj 1927 (nr 206) meddela nödiga föreskrifter i ämnet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- 1) godkänna de ändringar i de av riksdagen antagna allmänna grunderna för den statsunderstödda egnahemsverksamheten, vilka framgå av det såsom bilaga till detta protokoll fogade förslag om ändrad

lydelse av §§ 9 och 10 kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 217);

2) medgiva, att Kungl. Maj:t må under 1935 bevilja statsanslag intill 100,000 kronor för utlämnande, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig tillstyrkt förslag, av statsbidrag till jordförbättring å ofullständiga jordbruk genom påförande av mineraljord på myrjord (jordkörning); börande till följd härav det i årets statsverksproposition under punkten 105 av nionde huvudtiteln äskade extra förslagsanslagets benämning ändras till »Nyodling, betesförbättring, stenröjning och jordkörning å ofullständiga jordbruk».

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Rune Thygesen.

Bilaga.

Förslag

om ändrad lydelse av §§ 9 och 10 kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 217) angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten.

Härigenom förordnas, att §§ 9 och 10 kungörelsen den 8 juni 1928 angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten samt överskriften till nämnda paragrafer skola hava följande ändrade lydelse:

Egnahemsombud och egnahemskommittéer i kommunerna m. m.

§ 9.

Mom. 1. Hushållningssällskaps egnahemsnämnd skall utse egnahemsombud, i regel ett ombud för varje kommun inom sällskapets område, med uppgift att biträda nämnden och verka för egnahemsverksamhetens ändamålsenliga bedrivande och utveckling inom ombudets distrikt. Där särskilda skäl sådant betinga, må ombuds distrikt omfatta två eller flera intill varandra liggande kommuner eller ock del av kommun.

Till egnahemsombud bör utses person i orten, som har intresse för egnahemsverksamheten samt besitter för uppdraget goda personliga förutsättningar.

Det ankommer på sällskapet att besluta, huruvida och enligt vilka grunder egnahemsombud må för uppdraget tilldelas ersättning av sällskapet, börande härom meddelade föreskrifter intagas i egnahemsnämndens instruktion.

Mom. 2. En var kommun äge att, genom det organ som utövar kommunens beslutanderätt, välja två representanter, företrädande huvudsakligen den ene de jord- och lånesökandes krets och den andre de jordägandes, att jämte det enligt mom. 1 för kommunen utsedda egnahemsombudet bilda kommunens egnahemskommitté med uppgift att, under egnahemsombudets ordförandeskap, biträda egnahemsnämnden och verka för egnahemsverksamhetens ändamålsenliga bedrivande och utveckling inom kommunen. Är kommunen delad i två eller flera ombudsdistrikt, må två sådana representanter väljas för vart och ett av kommunens ombudsdistrikt.

Kommun, som valt representanter till egnahemskommitté, har att härom underrätta egnahemsnämnden.

Mom. 3. Kommun, inom vilken egnahemskommitté icke är inrättad, må kunna uppdraga åt kommunens arbetarsmåbruksnämnd eller, där sådan

nämnd ej finnes inom kommunen, åt kommunalnämnden att — jämte
egnahemsombudet — handhava i mom. 2 avsedda uppgifter i vad angår
åtgärder för utveckling av ofullständiga jordbruk.

§ 10.

Egnahemsombud och egnahemskommitté samt nämnd, som erhållit i § 9
mom. 3 omförmålt uppdrag, böra tillhandagå den jord- och lånesökande
allmänheten med råd och upplysningar, lämna erforderligt biträde vid
uppsättande av ansökningar och andra skrifter ävensom medverka vid för-
handlingar om inköp av jord med mera dylikt.

Därest behov att utveckla ofullständigt jordbruk yppas, men lämplig
jord icke kan erhållas på skäliga villkor, bör skriftligt meddelande därom
av egnahemsombud, egnahemskommitté eller nämnd, som ovan sägs, in-
sändas till egnahemsnämnden, vilken har att överlämna detsamma jämte
eget yttrande till egnahemsstyrelsen.

Förestående ändrade bestämmelser träda i kraft den .....
